

Asia: VN/10574/2025-VM-133

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle kaivosten sähköveromuutosta koskevasta hallituksen esitysluonnoksesta.

Finnwatch katsoo, että kaivosten lisäksi myös konesalit tulisi siirtää normaalin sähköveron piiriin alkuperäisen huhtikuussa 2025 annetun hallituksen esitysluonnoksen (VN/10574/2025) mukaisesti. Finnwatch myös huomauttaa, että niin lausuntopyynnössä kuin hallituksen esitysluonnoksessakin olisi ollut asiallista tuoda selkeästi esiin, että kyse on aiemmin lausunnoilla olleen esitysluonnoksen mahdollisesti korvaavasta (eikä sitä täydentävästä) esitysluonnoksesta.

Hallituksen esitysluonnoksen todellinen luonne on pyritty häivyttämään

Hallituksen esitysluonnoksessa annetaan ymmärtää, että nyt lausunnoilla olevassa esityksessä olisi kyse aiemmin lausunnoilla olleen hallituksen esitysluonnoksen täydentämisestä kaivosten osalta. Tämä ei kuitenkaan vaikuta olevan todellinen tilanne, sillä uusi luonnos ei sisällä sellaisia olennaisia täydennyksiä tai muutoksia, joiden vuoksi uuden hallituksen esitysluonnoksen antamiselle olisi ollut tarvetta. Se eroaa edeltäjästään lähes yksinomaan siten, että aiemmassa esitysluonnoksessa sähköveroluokan muutosta kaavailtiin konesaleille ja kaivoksille. Uudesta esitysluonnoksesta konesalit on pudotettu kokonaan pois.

Vaikuttaakin selvältä, että uusi esitysluonnos on laadittu siksi, että hallitus aikoo tai vähintäänkin harkitsee luopuvansa konesalien sähköveroluokkamuutoksesta. Tämä olisi ollut asiallista tuoda

selkeästi esiin niin lausuntopyynnössä kuin hallituksen esitysluonnoksessa. Uuden luonnoksen kutsuminen täydennykseksi vaikuttaa perusteettomalta.

Aiempi hallituksen esitysluonnos vastasi huomattavasti paremmin esitykselle asetettuihin tavoitteisiin

Sekä aiemman (VN/10574/2025) että nyt annetun esityksen (VN/10574/2025-VM-133) tavoitteet liittyvät ennen kaikkea valtion talouden tasapainottamiseen. Alun perin konesalien ja kaivosten sähköveroluokan nostamisella oli tarkoitus kattaa verovajetta, joka syntyy siitä, että hallitus päätti perua makeisten ja suklaan arvonlisäverotukseen suunnitellun korotuksen.

Aiempi esitysluonnos vastasi huomattavasti paremmin tähän tavoitteeseen. Yhteensä konesalien ja kaivosten sähköveroluokkamuutoksen arvioitiin kasvattavan sähköveroverotuloja 58 miljoonalla eurolla. Jos konesalit rajataan sähköveroluokkamuutoksen ulkopuolelle, ei hallituksen esitysluonnos riitä lähimainkaan korvaamaan makeisten ja suklaan arvonlisäveron korottamatta jättämisestä seurannutta vajetta valtion verotuloihin. Makeisten ja suklaan arvonlisäveromuutoksella tavoiteltiin alun perin 85 miljoonan euron lisätuloja. Kaivosten sähköveroluokkamuutoksella verotuloja on mahdollista kasvattaa 11 miljoonalla eurolla.

Konesalien sähköveroluokkamuutosta puolsi myös se seikka, että konesalien kohdalla alemman sähköveroluokan muodossa annetun verotuen on ennustettu kasvavan merkittävästi tulevina vuosina. Aiemmassa hallituksen esitysluonnoksessa sen arvioitiin kasvavan vuoteen 2030 mennessä 30 miljoonasta 83 miljoonaan euroon. Arvioon kerrottiin kuitenkin liittyvän merkittävää arvionvaraisuutta, ja mikäli kaikki esiselvitys-, suunnittelu- tai rakentamisvaiheessa olevat konesalihankkeet toteutuisivat, voisi verotuen määrä nousta aiemman esitysluonnoksen mukaan jopa 350 miljoonalla eurolla edellä esitetystä. Myös mediassa esillä olleissa asiantuntija-arvioissa on puhuttu satoihin miljooniin euroihin nousevasta tuesta (1).

Konesalien ulosrajaamiselle pitäisi tässä tilanteessa olla hyvin painavat perusteet. Nyt muutokselle ei esitetä minkäänlaisia perusteita.

Jos syynä ovat konesalien sijoittumiseen liittyvät kilpailulliset seikat, on hyvä huomioida, että Suomella olisi ilman mittavaa verotukeakin paljon konesalien sijoittumiseen vaikuttavia vetovoimatekijöitä. Kuten aiemmassa hallituksen esitysluonnoksessakin todettiin, Suomen etuja ovat mm. edullinen ja puhdas sähkö, vakaa sähköverkko, puhdas vesi, viileä ilmasto, digitaalinen infrastruktuuri ja keskuksissa syntyvän lämmön hyödyntämismahdollisuudet. Myös normaaliin sähköveroluokkaan siirtymisen jälkeen sähkön hinta jäisi Suomessa monia kilpailijamaita alhaisemmaksi. Huomionarvoista on myös se, että samoja vetovoimatekijöitä omaavista maista sekä Ruotsi että Norja ovat poistaneet konesalitoiminnan sähköverotuet.

Myös kaivosinvestointeja ohjaavat ensisijaisesti muut tekijät kuin sähkövero (ennen kaikkea mineraalien esiintyvyys).

Sähkön kysynnän kasvaessa myös sähkön käyttökohteiden merkitys korostuu entisestään. Meneillään oleva vihreä siirtymä tulee kasvattamaan sähkön kysyntää merkittävästi, ja kasvuun liittyy monia haasteita. Tuotannon kasvattaminen ja sen edellyttämä sähköverkon laajentaminen lisäävät muun muassa maankäyttöön kohdistuvaa painetta, tuulivoimaloiden lisärakentamiseen liittyviä intressiristiriitoja ja mineraalien tarvetta (2). Siksi on erityisen tärkeää

pyrkä varmistamaan, että tuotettua sähköä käytetään säästeliäästi ja yhteiskuntaa mahdollisimman paljon hyödyttävällä tavalla. Tämä vaatimus koskee etenkin paljon sähköä käyttäviä kohteita, joihin konesalit lukeutuvat. On epävarmaa, tuottavatko tyypillisesti vain vähän työllistävät konesali-investoinnit Suomelle sellaisia hyötyjä, että näitä investointeja kannattaisi houkutella tulevaisuudessa mahdollisesti satoihin miljooniin nousevalla verotuella.

Alaviitteet:

(1) Raeste, J-P. (2.2.2025). Veronmaksajien rahoilla. Helsingin Sanomat. Haettu 5.8.2025 osoitteesta: <https://www.hs.fi/talous/art-2000010995459.html>

(2) Finnwatch. (2025). Kaapeleita kaivamassa – Sähköverkkoyhtiöiden alumiini- ja kuparihankintojen vastuullisuus. Tutkimusraportti 3/2025. <https://finnwatch.org/fi/julkaisut/kaapeleita-kaivamassa>

Hietanen Saara
Finnwatch ry